

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ
ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З КИТАЙСЬКОЇ МОВИ**

Студентки III курсу, групи Пкит12-20
денної форми навчання
Освітньої програми Китайська мова і література та
переклад,
західноєвропейська мова
Спеціалізація 035.065 Східні мови і літератури
(переклад включно), перша – китайська
Бахат Єви Айше
Спеціальності 035. Філологія
Науковий керівник: Сидельнікова О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ ЄКТС _____

Члени комісії:

_____
(підпис)(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)(прізвище та ініціали)

Київ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ТА ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ	5
1.1Перекладацькі трансформації та їх роль у перекладознавстві.....	5
1.2Основні особливості перекладу військових текстів.....	7
Висновки до розділу 1	13
РОЗДІЛ 2. ДОСЯГЕННЯ АДЕКВАТНОГО ПЕРЕКЛАДУ В РОБОТІ ІЗ ВІЙСЬКОВИМИ ТЕКСТАМИ	14
2.1Приклади та практика перекладу військових текстів.....	14
2.2 Проблема перекладу військового сленгу.....	16
Висновки до розділу 2	18
ВИСНОВКИ	19
论文摘要.....	20
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	21

ВСТУП

Під час перекладацького процесу перекладач зіткається із тонкощами тих мов, з яких здійснюється переклад. Переклад – складний процес, в якому відбувається передача інформації та сенсу тексту з однієї мови на іншу. Існують більш споріднені мови, вони можуть належати до спільної групи або мовної сім'ї, в такому випадку виникає менше проблем із перекладом та пошуком відповідників, але під час роботи із мовами, що є генеалогічно та типологічно далекими одна від одної, для перекладача виникає чимало труднощів при перекладі через відсутність еквівалентів в мові, на яку перекладають.

Військовий переклад являє собою вузькоспрямовану дисципліну, яка займається вивченням та перекладом важливих текстів або документів, що містять військову лексику та термінологію. Іноді вона вимагає детального знання військової науки та ієрархічних структур в армії, спеціалізації на технічних і, навіть, юридичних питаннях. Із розширенням політичних та міжнародних відносин, знання іноземної мови стає все більш важливим, і відповідний розвиток військового перекладу стає невід'ємною частиною ведення політичної діяльності.

Оскільки сам процес перекладу є дуже тонким та непростим явищем, у поєднанні із дуже суворою точною військовою галуззю на перекладача покладається більше відповідальності за якісний переклад.

Актуальність нашого дослідження визначається дослідженням проблеми адекватного перекладу військових текстів з китайської мови при відсутності відповідників в мові перекладу.

Мета нашої роботи полягає в тому, щоб дослідити особливості військової термінології при перекладі з китайської мови.

Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань, як:

- познайомитися із процесом трансформацій при перекладі текстів військової тематики
- дослідити та проаналізувати проблему неперекладності військової термінології
- ознайомитися із військовими текстами, специфічною військовою лексикою сучасною китайською мовою.

Об'єктом дослідження є переклад військової документації та інформативних джерел.

Предметом дослідження є перекладацькі трансформації при перекладі військової термінології з китайської мови.

Матеріалом для нашого дослідження слугують статті, доповіді та новини ЗМІ з китайськомовних ресурсів, де використані та зазначені відповідні терміни.

Наукова новизна нашої роботи підкріплюється відсутністю достатньої кількості дослідницьких праць, які б описували особливості перекладу текстів військового спрямування з китайської мови саме на українську

Структура. Робота складається із вступу, 2 частин, висновків до них, анотації іноземною мовою та списку використаних джерел.

Практичне значення роботи полягає у розвитку такої специфічної та відповідальної галузі, як військовий переклад, та можливістю для перекладачів використовувати результати нашого дослідження для розв'язання практичних проблем міжмовних трансформацій під час перекладу військових текстів та повідомлень.

РОЗДІЛ 1. ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ТА ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

1.1 Перекладацькі трансформації та їх роль у перекладознавстві

Часто буває так, що під час перекладу з однієї мови на іншу, перекладач зіткнується із тим, що у мові, на яку перекладають, практично неможливо знайти відповідний еквівалент, і це заважає досягти бажаного результату, адже головна мета перекладу – досягнення адекватності тексту. Так, зазвичай, трапляється через слова, що належать до окремих культурних або специфічних сфер, і знайти доречні перекладені слова, які б несли той самий сенс та відповідний настрій, який був закладений у тексті мови-оригіналу, буває досить складно, або, навіть неможливо. Тоді перекладач звертається до перекладацьких трансформацій. Такі трансформації існують через брак культурного або історичного досвіду тієї чи іншої країни, а мова – це основний інструмент для передачі теоретичних знань.

Перекладацькі трансформації, або також їх називають міжмовні перетворення – це ті численні і якісно різноманітні міжмовні перетворення, які здійснюються заради досягнення перекладацької еквівалентності попри розбіжності у формальних і семантичних систем двох мо. Питання перекладацьких трансформацій вже вивчалися багатьма науковцями, серед яких Ж. Дарбельне, Ж.-П. Вине, В. Н. Комісаров, вони присвятили перекладацьким перетворенням не одну роботу, та на їх досліді орієнтуються молоді перекладачі.

Отже, **переклад** – один із способів передачі якоїсь інформації з однієї мови на іншу, **перекладацькі трансформації** – це такі міжмовні перетворення, якими користуються перекладачі при роботі з текстами, коли для якогось слова в оригінальному тексті нема еквіваленту в мові, на яку перекладають. У своєму підручнику В.Н.Комісаров[4, с.67]дає перекладацьким трансформаціям таке визначення: “Перекладацькі трансформації – перетворення, за допомогою яких можливо здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу“. Такі перетворення потрібні для грамотного перекладу, а задача, яка стоїть перед перекладачем – влучно підібрати відповідник. Перекладацькі трансформації відбуваються через неповну спільність або відмінність мов, тож дуже складно зберегти ідентичний вид тексту. Український мовознавець А. М. Фінкель на основі теоретичного осмислення досвіду перекладачів казав, що переклад взагалі

можливий саме через подібність мислення людей незалежно від національності, а втрата під час передачі форми оригіналу - це досить істотний процес для перекладу текстів, та сам перекладач має зробити все, що в його професійній компетенції, щоб передати суть мовою, на яку він перекладає, із найменшими відмінностями у порівнянні із оригіналом.

Як вже зазначалося вище, чим більше мови споріднені між собою, тим рівень важкості перекладу для інтерпритатора знижується, та такі мови, як китайська та українська, зовсім не схожі одна на одну: вони не відносяться ні до спільної мовної сім'ї, не мають спільної писемності та, наприклад, фонетики, тож це викликає ще більше підстав, за яких перекладач має вдаватися до перекладацьких трансформацій.

Тож, існує кілька типів перекладацьких трансформацій, та навіть кілька їх класифікацій, але в основному міжмовні трансформації прийнято поділяти за Карабаном В.І. [2, с. 38-54]:

-Генералізація;

-Конкретизація;

-Додавання;

-Вилучення

-Заміна

-Перестановка

Генералізація - заміна слова вузчої семантики на слово ширшої семантики.

Конкретизація – (протилежний прийом до генералізації); заміна слова ширшої семантики на більш вузчу.

Додавання – лексичні додавання до тексту, які, фактично, є, але не були зазначені в оригіналі.

Вилучення – навмисна або вимушена втрата будь-якого члена речення в процесі перекладу.

Заміна – використання однієї мовної одиниці в перекладі замість іншої, яка йде в оригіналі.

Перестановка – це вид перекладацької трансформації, який полягає в тому, що мовні елементи(слова, словосполучення) у тексті перекладу, на відміну від тексту-оригіналу, змінені в порядку.

Як ми вже зазначили вище, такі мови, як українська та китайська не є подібними, тому під час перекладу найчастіше перекладачі вдаються саме до такої лексико-граматичної трансформації як перестановка, адже граматичний устрій між двома мовами різний.

Наприклад:

即将卸任的英国首相约翰逊在访问乌克兰时表示，整个欧洲家庭都必须忍受生活成本危机以对抗俄罗斯的侵略。 [19] (BBC News 中文)

Прем'єр-міністр Великої Британії, що йде у відставку, під час візиту в Україну заявив, що сім'ї по всій Європі повинні пережити кризу вартості життя, щоб протистояти російській агресії.

Граматично прикметник у китайській мові стоїть перед визначальним словом.

Тож, міжмовні трансформації є досить характерною частиною для перекладацького процесу, такі перетворення допомагають перекладачу долати труднощі неперекладності задля досягнення максимально адекватного варіанту перекладеного тексту, щоб влучно донести важливу інформацію читачам.

1.2 Основні особливості перекладу військових текстів

Необхідність військового перекладу зумовлена прогресом в розвитку технології, появі нового озброєння, зростанням війн та транспортуванням зброї між державами, адже задля правильного та безпечного використання зброї, необхідно бути ознайомленим з доданою інструкцією по її використанню. Тобто, залежність країн від імпорту озброєнням від інших країн не дає можливості ігнорувати зростаюче значення такого типу перекладу. Задля того, щоб уникнути критичних наслідків або нерозуміння правильного

використання зброї, користувачі повинні мати повне уявлення про зброю, яку вони використовують, саме це і продиктувало гостру потребу в написанні інструкції іншою мовою[12, (Ivir, pp. 139-150)].

На відміну від будь-якої іншої форми перекладу, військовий переклад висвітлює таку проблему, що не всі інтерпретатори вміють керувати військовими текстами, оскільки робота із ними дійсно вимагає військового досвіду. Розкриваючи проблему перекладу військових текстів, Бауман [6] стверджує, що військові тексти написані військовими експертами і звертаються до інших військових професіоналів. Ті, хто працює над написанням таких текстів, здатні використовувати відповідні терміни та вирази, передбачаючи, що цільова аудиторія розуміє військові лексеми. Оскільки військові тексти мають на меті охопити широку аудиторію із різними рівнями компетенції та досвіду у військовій справі, це означає, що до тексту, зазвичай, додається інформація, щоб подолати будь-які проблеми та труднощі, з якими можуть зіткнутися користувачі зброї, що робить військовий переклад одним із найскладніших видів технічного перекладу.

Військовий переклад відрізняється відповідальним викладом матеріалу при перекладі та відсутністю емоційного забарвлення тексту. Усі військові тексти насичені специфічними військово-технічними термінами, аббревіатурами та ідіомами. Помилковий переклад одного слова може призвести до тотального непорозуміння, тому перекладач, який займається таким видом перекладу, має добре знатися на політичному та військовому устрої тих країн, з мов яких здійснюється переклад, володіти мовою та термінологією державних оборонних дисциплін. Військовий переклад передбачає чітку дисципліну перекладу: речення та ідеї повинні співпадати з такою ж зв'язністю, що й у оригінальному документі, щоб переклад читався так, як і у мові оригіналу, оскільки збереження правильного значення складних позначень є життєво важливим для перекладу військової документації. Перекладач, який займається перекладом військових текстів та документів повинен не лише добре володіти рідною та іноземною мовою, а й чітко розумітися на військовій справі, термінології, особливостях організації армії відповідних іноземних держав, на їх стратегії, військовій техніці та на озброєнні. Його практична діяльність охоплює усі можливі види перекладу: письмовий переклад(переклад військової документації, статутів), та усний переклад, що включає в себе синхронний та двосторонній переклади(під час переговорів або бесіди на військову тематику).

Дуже влучне визначення військовому перекладачу надає український військовий генерл В.В.Балабін: “офіцер-філолог, який володіє на професійному рівні сформованими білінгвальними, міжкультурними,

психолінгвістичними, мовленнєво-розумовими концепціями для виконання функцій і задач службової діяльності”.

Отже, підсумуємо вимоги до військового перекладача:

-Дійсно глибоке знання рідної та іноземної мов і вміння швидко, точно і грамотно передавати необхідну інформацію потрібними мовами.

-Володіння військовою статутною мовою, обізнаність у оперативно-тактичній, командно-штабній та військово-технічній термінології в рідній мові та мові, на яку здійснюється переклад.

-Висока професійна підготовка, враховуючі глибокі оперативно-технічні та військові знання, для безпосереднього забезпечення бойової діяльності, оскільки умови для застосування перекладської роботи можуть бути різні - достатню психологічну підготовку для успішної роботи в умовах фронту та бойових дій.

-Морально-політична свідомість та витримка, розуміння свого патріотичного обов'язку та інтернаціональних завдань політики на народі своєї Батьківщини.

-Вільне володіння в повному обсязі навичками всіх видів письмового та усного перекладу.

Де потрібні військові перекладачі:

-Військові операції

-Бойові дії

-Військові навчання(міжнародні, багатонаціональні)

-Заходи або курси з підготовки

-Щоденна діяльність

“Військовий переклад є особливо складною сферою через технічну та спеціалізовану термінологію, високі ставки комунікації, потребу у швидкому та точному перекладі та делікатність інформації, що передається. Для цього потрібні перекладачі, які не лише володіють навичками мовного перекладу, але які також мають глибоке розуміння військової культури та контексту, а також здатність працювати під тиском і зберігати конфіденційність” – Сьюзен Петриллі про завдання військових перекладачів.

Як і будь-який переклад, військовий не відрізняється тим, що буває як письмовим, так і усним.

-Письмовий: (повний, реферативний, анотаційний)

-Усний: послідовний(односторонній, двосторонній), синхронний, “з листа”, нашіптування

Види військового перекладу за подачою існують:

- інформаційний (доповідь, заяви, повідомлення)
- аналітичний (огляди, брифінги)
- для регламентації (договори, пакти, акти)
- тактичний(переклад військової тактики та стратегії, розвідувальних та оперативних звітів)
- громадський переклад(пресрелізи та промови, пов’язані з військовими справами. Головна вимога – вміння передавати складні військові концепції у спосіб, який буде легко розуміти)

У всіх видах військового перекладу важливо підтримувати точність і конфіденційність, оскільки військове спілкування часто включає конфіденційну та секретну інформацію. Адекватність перекладу військових матеріалів передбачає не тільки точну передачу змісту матеріалу, але і більш ретельну передачу його структурної форми, порядку проходження частин і розташування матеріалу, послідовності викладу і ряд інших факторів, які можуть здаватися непотрібними, формальними, але мають велике значення для військового фахівця. Наприклад, в бойових документах порядок проходження пунктів і підпунктів, їх позначення (арабськими цифрами і буквами латинського алфавіту) точність передачі дат, часу, координат, географічних назв, нумерація і найменування частин і підрозділів та інші дані.

Тексти військової тематики мають низку лексичних особливостей, до яких відносять наявність спеціальної термінології, що пов’язана з військовою справою, різними областями техніки, які використовують в армії, мета їхнього використання – досягти взаєморозуміння фахівців однієї області. Лінгвісти та перекладачі зазначають, що особливістю військових текстів є високий вміст інформації, доволі чіткий виклад матеріалу завдяки використанню великої кількості термінів, наявність умовних знаків та кодових найменувань, відсутність художньо-естетичних засобів.

Окремо хотілося б зазначити, що військовий переклад також може використовуватися у сфері розваг, наприклад, він може відноситися до таких галузей як:

- кіноіндустрія
- відеоігри
- військовий гумор

Відеоігри на тему війни, спеціальних операцій та ведення битв мають особливий попит в Китаї, саме китайські гравці влаштовують масштабні турніри та змагання з подібних ігор.

Приклад: команда із гри Counter-Strike “麻烦来啦，洞里爆破！” (йде біда, увага – вибух!)

У військово-професійної сфері діяльності зустрічаються тексти різних стилів, типів та жанрів.

Жанри військових текстів:

Жанр тексту – стилістичний та тематичний тип тексту, що враховує та розрізняє контекст, зміст та його специфіку. У військовій справі існують наступні жанри текстових матеріалів:

- військово-технічний
- військово-інформаційний
- військово-політичний
- військово-публіцистичний

Наголос на конкретному жанрі в військовому перекладі відіграє важливу роль, адже це значно полегшує перекладачу зорієнтуватися на певних мовних засобах, які є окремо характерними для кожного жанру. Також композиційна структура військового тексту продиктована саме жанром та його обсягом. Наприклад, військово-інформаційні тексти менші за обсягом і сягають одну-дві сторінки та їх зовнішня композиційна структура відрізняється лише тим, що там нема розділів.

Приклад військово-інформаційного тексту: 南京军区今日举行隆重的军事阅兵式，纪念中国人民解放军建军 90 周年。中国国家主席习近平出席了阅兵式，并致辞。阅兵式展示了解放军在军事现代化和信息化建设方面的取得的巨大成就，彰显了中国军队的强大和自信。

阅兵式分为陆军、海军、空军和火箭军等四个方队，共有 1.3 万名官兵参加。其中，海军方队首次参加了大型阅兵式，并展示了新型舰艇和武器装备。空军方队展示了多型战机和预警机，火箭军方队则展示了多型导弹和火箭发射车。(Xinhua News Agency, 18).

Як ми бачимо, текст є точним, використовує спеціальну термінологію, написаний у офіційному тоні, надає фактичну інформацію без будь-яких

особистих думок. Зазвичай, головне повідомлення часто співпадає із вступним абзацом.

Зважаючи на зазначену інформацію вище, ми можемо зробити висновок, що військовий переклад створює багато перешкод, і вимагає багато кропіткої роботи від перекладача: він має бути достатньо розвинутим з усіх сторін. Якщо він(перекладач) не ознайомлений з якимось із політично-військових складових(політика, озброєння, військова термінологія, жаргон) або не володіє необхідними знаннями в передових науках, економіці та у питаннях міжнародної безпеки – це може викликати непорозуміння між тими, хто отримує переклад та створення перешкод для самого перекладача під час процесу перекладання.

Основні військові терміни, які зустрічаються у військових текстах:

Базові військові терміни:

军衔、军官、士兵、上校、海军上将、分支机构、海军、海军陆战队、指挥链、武器、军事装备、物资、排、前线、后方

Військово-політичні терміни:

休战、停火、维和、条约、公约、制裁、战俘、伤亡、联合国安理会、好战分子、盟友、冲突

Військово-технічні терміни:

步枪、冲锋枪、装甲战车、简易爆炸装置、诱杀装置

Військово-спеціальні терміни:

进攻、战斗服务支持、旁路、指挥和控制

Особливу увагу при перекладі термінології мають привернути до себе так звані «фальшиві друзі». Це слова, які можуть бути співзвучні з вже відомими словами для перекладача на рідній мові, але не означають те, про що може подумати носій мови. Тобто, якщо слово співпадає лексично або по звучанню, це не гарантує співпадіння значень в двох мовах. Наприклад, розповсюдженим допущенням такої помилки є невірний переклад військові команди “roger”, яку слід перекладати на китайську як “得令” та некомпетентний та необізнаний перекладач може вважати, що це власне ім’я, так перекласти як “罗杰”.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

В сучасному світі, який активно глобалізується, державам необхідно встановлювати контакти одна з одною, регулювати взаємини та вирішувати певні спільні завдання, через це зростає необхідність у грамотному веденні діалогу між ними. Оскільки велика кількість зв'язків між державами зазвичай є військовими, існує потреба у спеціально навчених військових перекладачах, які зможуть лінгвістично забезпечувати діалог з іншими країнами, без допущення грубих помилок при виконанні своєї діяльності, оскільки на політичному та військовому рівні це є абсолютно недопустимим. В першому розділі ми розглянули, що саме вигамається від перекладача, який буде займатися перекладом текстів військового спрямування: від фізичної та психологічної підготовки, до професійного компетентного володіння іноземними мовами, також ознайомилися із таким прийомом, як перекладацькі трансформації, які допомагають дістатися адекватного перекладу, розібрали їх роль у перекладознавстві, подивилися, які вони бувають та як саме їх застосовувати при перекладі. Так само ми познайомилися із військовими текстами, з якими в цілому працюють перекладачі, адже вони відрізняються за видом та жанром. Ознайомившись із тонкощами перекладу текстів військової тематики, це значно полегшує працю для перекладача, адже свідомо знаючи, робота із яким текстом чекає на інтерпретатора, це допомагає йому швидше зорієнтуватися в методах та підходах перекладу, тематиці та чіткого викладу змістової інформації. Деталі та теоретичні тонкощі були представлені саме в нашому першому підрозділі.

РОЗДІЛ 2. ДОСЯГЕННЯ АДЕКВАТНОГО ПЕРЕКЛАДУ В РОБОТІ ІЗ ВІЙСЬКОВИМИ ТЕКСТАМИ

2.1 Приклади та практика перекладу військових текстів

Чим більше та частіше перекладач входить у суть перекладацьких процесів, тим легше йому підбирати необхідні відповідності у мові перекладу та обирати найбільш раціональний шлях вирішення практичних завдань, що значно економить час під час важкого перекладу. Культурні та історичні контексти, у яких використовується військова термінологія, можуть відрізнятися між китайською та українською мовами. Це може вплинути на хибне розуміння та неправильний переклад певних термінів. Відповідно, перед тим, як приступати до перекладу речення, необхідно для початку візуально вивчити його синтаксичну структуру та визначити для себе уривки, які можуть становити особливі труднощі.

Наприклад, такий військовий термін, як «营» – «батальйон» насамперед перекладається як «дивізіон», якщо йдеться про артилерію, оскільки історично склалося, що кожен рід військ має свої назви для подібних за складом одиниць. Як вже Ми зазначали у розділах вище, військовий переклад вимагає бездоганного володіння іноземною мовою та іноземною військовою термінологією; вимагає повного та точного розуміння та уявлення того, про що йдеться у документі, іншими словами, перекладачеві для більш точного тлумачення військового тексту необхідно мати глибокі пізнання культурологічного та країнознавчого характеру, оскільки підхід до військової справи у різних країнах має суттєві відмінності. Існують такі визначення, при перекладі яких важливим є співвідношення конкретного підрозділу з функцією, яку він виконує у військах, наприклад, «防空导弹炮兵» - ЗРА (зенітно-ракетна артилерія) є підрозділом ППО (протиповітряної оборони), який здійснює захист повітряного простору, використовуючи такі засоби, як керовані ракети. Все це було позначено ієрогліфами, проте незнання завдань та цілей того чи іншого армійського підрозділу може саботувати вибір правильного визначення.

Наприклад, подивимось, які проблеми можуть спіткати нас при роботі із фрагментом статті ЗМІ, жанр відноситься до військово-публіцистичного:

近日，中国国防部发布消息称，中国空军在台湾海峡进行了一次战术训练，旨在提升对台防卫能力。训练中，多型战机组成编队，对目标区域进行了实弹射击，并进行了电子干扰和反制演练。此次训练展示了中国空军在保障国家主权和领土完整方面的决心和能力。此次训练展示了中国空军在保障国家主权和领土完整方面的决心和能力。

Нещодавно Міністерство національної оборони Китаю оголосило, що ВПС Китаю провели тактичні навчання в Тайванській протоці, спрямовані на підвищення обороноздатності Тайваню. Під час навчань авіація різних типів вишикувалася та провела бойову стрільбу по цілі, а також відпрацювання радіоелектронної протидії та постановки перешкод. Навчання продемонстрували рішучість і здатність ВПС Китаю захищати національний суверенітет і територіальну цілісність.

Фразу “提升对台防卫能力” без урахування особливостей політики можна перекласти як «підвищити обороноздатність проти Тайваню», але термін “对台” конкретно стосується оборонної позиції Китаю щодо Тайваню, яка є політично чутливим питанням. Тож тут переклад повинен передати нюанси позиції та відношення Китаю щодо Тайваню, щоб точно передати запланований зміст. Фразу “实弹射击” можна перекласти як “бойова стрільба”, “практика стрільбища”, проте це, наприклад, може не передавати відповідний зміст використання справжніх боєприпасів у таких тренуваннях. Крім того, термін “编队” можна перекласти як “формування”, “об’єднання по командах”, але у військовому контексті він стосується саме тактичного формування літаків, суден або інших військових частин, тож перекладається саме як “шикування”. Продовжуючи розкриття проблеми розуміння особливостей та поглядів країни, з мови якої здійснюється переклад, ось також фраза “保障国家主权和领土完整”, яка є поширеною фразою в офіційній китайській риторичі, особливо коли йде справа про Тайвань, й перекладається як “гарантування національного суверенітету і територіальної цілісності”, тож вона може не мати прямого еквівалента перекладу саме як терміну, та тим паче адекватно сприйматися споживачами саме перекладеного варіанту тексту, або не так перекладатися перекладачем, який не розуміється на китайсько-тайванських відносинах. Фраза підкреслює відданість Китаю захисту своїх національних інтересів і територіальних претензій, але переклад повинен передати відтінок погляду Китаю на територіальний суверенітет, щоб навіть необізнана у зовнішній політиці Китаю людина могла зрозуміти доцільність намірів країн.

Другим прикладом буде слугувати фрагмент статті з китайської державної газети “解放军报”[20]:

为深入贯彻习主席系列重要讲话精神，进一步加强全军政治工作，确保军队忠诚于党、听从指挥、能打胜仗，日前，全军政治工作会议在京召开。会议强调，军民团结是军队战斗力的源泉，必须保持和发扬这种深厚的军民关系。

Для того, щоб повністю втілити дух важливих промов Генерального секретаря Сі Цзіньпіна, ще більше зміцнити політичну роботу всієї армії, переконатися, що військові є лояльними до партії, що вона підкорялася командам і могла б виграти битви, кілька днів тому у Пекіні була проведена загальноармійська політична конференція. Під час зустрічі було наголошено, що військово-цивільна єдність є джерелом бойової могутності армії, і ці глибокі військово-цивільні відносини необхідно підтримувати та розвивати.

Оригінальний текст має більш формальний тон і стиль, ніж переклад, який наче використовує більше розмовної мови. Наприклад, у китайському тексті використовується фраза «确保军队忠诚于党、听从指挥、能打胜仗» підкреслює важливість лояльності військових до партії, слухняність командам і вміння перемагати в боях. В нашому перекладі використовується фраза “переконатися, що військові є лояльними до партії, що вона підкорялася командам і могла б виграти битви”, що може не передавати той самий високий рівень акценту на обов’язках армії. Військові документи можуть містити формулювання, які є політично делікатними. Перекладач повинен уважно орієнтуватися в цих питаннях, щоб точно передати запланований зміст, а також гарантувати, що перекладений текст підходить для цільової аудиторії. У китайських військових документах можуть згадуватися історичні події, діячі культури чи політичні рухи, які можуть бути маловідомі за межами Китаю. Тут від перекладача потребують вміння точно передати запланований зміст і надати достатній контекст для читачів, які можуть бути не знайомі з відповідними культурними посиланнями, не скривдивши точність тексту.

2.2 Проблема перекладу військового сленгу

Особи, які залучені в будь-які фахові системи, використовують спеціальні слова та словосполучення, які відображають основні реалії їхньої праці та життя. Військовий сленг означає вживання слів, фраз і виразів, які характерні лише для військового персоналу та культури. Він часто характеризується своєю стислістю, неформальністю та використанням акронімів і жаргону, які можуть бути незнайомими особам, які не є військовими. Це й додає військовому перекладачеві більш проблем із розумінням матеріалу, який треба перекладати.

Військовий сленг може служити ряду різних цілей, зокрема:

- Полегшення спілкування: у швидкоплинному та напруженому середовищі, як-от військове, використання сленгу може допомогти швидко та ефективно передати важливу інформацію.

- Збереження оперативної безпеки: деякі військові сленги можуть використовуватися для приховування сенсу повідомлень від сторонніх або ворогів, щоб захистити конфіденційну інформацію.

Використання сленгу та ідіоматичних виразів у військовій комунікації може створити додаткові проблеми для перекладу за рахунок свого колоритного забарвлення. Сленгові терміни можуть не мати прямих еквівалентів у цільовій мові, а їх значення може бути не відразу зрозумілим не носіям. Тому, перекладаючи військовий сленг, важливо добре розуміти культурний та історичний контекст, у якому використовуються сленгові терміни, а також цільову аудиторію та рівень її обізнаності з мовою та предметом. Це допоможе переконатися, що переклад точно передає передбачуване значення оригінального сленгового терміна.

Наприклад, китайський військовий сленговий термін “钢铁侠” часто використовується для позначення сильних і витривалих солдатів. Цей термін має культурне значення в Китаї, де дійсно високо цінується військова служба та самопожертва. Українською мовою переклад звучить як “залізна людина”, проте саме ця форма перекладу скоріш знайома в інших культурах як супергерой мультивсесвіту Marvel, китайський ж вираз “钢铁侠” має інший, більш глибокий культурний та історичний контекст, й не має жодного відношення до такої асоціації.

Ще один приклад – “小白鼠”, він використовується для опису солдатів, яких використовують для випробування нового обладнання чи тактики. Тож цей термін буквально означає «лабораторний щур» китайською мовою. Та прямий переклад цього слова українською звучить як “морська свинка”, що не дає нам натяку на піддослідний контекст, а напряду описує маленького гризуна, та втрачає початковий сенс. Цей термін широко поширювався в різних ЗМІ та публікаціях, включаючи китайські військові форуми та новинні сайти. Тож для правильного розуміння такого терміну перекладач може звернутися до такого перекладацького прийому, як калькування, де здійснюється заміна лексем або морфем у словосполученні.

Ще один гарний приклад – термін “狗头军师”, він використовується для опису військового стратега, який вміє планувати та проводити військові операції. Термін “狗头军师” буквально означає «військовий радник з головою собаки». Цей термін часто вживається у компліментарний або саркастичний спосіб, залежно від контексту, у якому він використовується. У деяких випадках його можна використовувати, щоб висміяти когось, хто вважає себе вправним стратегом, але в нашому випадку це не так. У більшості випадків цей термін використовується для опису тих, хто дуже добре вміє робити те, що вони роблять, і користується повагою за свої навички та досвід

у військовому плануванні та виконанні. В українському прямому перекладі “собача голова” аж ніяк не схоже на комплімент для стратега.

Приклад: фрагмент статті з “解放军报”:

“狗头军师是现代战争中的重要力量，他们具备敏锐的洞察力和创新精神，能够为指挥决策提供有”

«Військові радники з головою, наче у собак, є важливою силою в сучасній війні. Вони володіють гострою інтуїцією та інноваційним духом і можуть надати потужну підтримку для прийняття командних рішень». Тож вже тут, маючи переклад, ми бачимо, що собака в такому випадку підноситься як вправний та жвавий військовий діяч з розвиненою інтуїцією, можливо, щоб розкрити справжнє значення та передати сенс терміну правильно, слід звернутися до описового перекладу, який може десь і порушує стилістичність та компактність тексту, проте уникає помилкового розуміння, що і є головною метою адекватного перекладу військових текстів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Отже, використання додаткової лексики, по типу сленгу, неологізмів, жаргону або суворо специфічних для конкретної мови виразів, безумовно робить саму мову більш багатого та насиченою, та саме це завдає більше перешкод перекладачам. Особливо військовий переклад відрізняється своєю характерною термінологічністю. У військовому перекладі відображаються характерні риси і властивості всіх підвидів перекладу в різних сферах професійної комунікації: наукового, науково-технічного, юридичного, медичного та багатьох інших, але, крім того, і публіцистичного, і навіть художнього.

На прикладах, які були наведені в цьому розділі, ми побачили та розібрали, як іноді важко знайти єдиний адекватний переклад для іншої мови, на яку здійснюється переклад. Для того, щоб перекласти правильно, таким речам треба надати трохи більше уваги та часу. Тож від перекладача вимагається не лише глибоке знання мови, а й уважність, адже правильний переклад військових текстів значною мірою залежить від правильного перекладу термінів.

ВИСНОВКИ

Військовий переклад – справжній виклик для перекладачів. Це велика відповідальність не лише за правильний доречний переклад текстів або промови, а й за діяльність на воєнно-політичному та міжнародному рівні. Він вимагає від перекладача майже все: глибокі знання двох або більше мов, їх особливостей, культури країн, для яких здійснюється переклад, військову справу та ієрархію, політику міжнародну та військову, економіку, мати гарну фізичну та психологічну підготовку у разі роботи під час військових дій, вміння чітко й виразно розмовляти, зберігати конфіденційність. Також перекладач має працювати із тим, що через нього передають, і не важливо, чи подобаються йому умови та контент, чи ні. Це все – чи ненайскладніше втілення всіх вимог до однієї справи одночасно.

Проте маючи такі зовнішні фактори, які впливають на якісну роботу, наше дослідження розкриває проблематику саме внутрішніх перешкод між мовами, а саме – неперекладність деяких слів та словосполучень, також вивчаємо засоби, завдяки яким перекладачі військових текстів можуть долати такі міжмовні розбіжності та нестикування. Мета перекладу – передати або певною мірою замінити оригінал. Проте є слова, які перекласти складно або неможливо через їхню відсутність. Саме вдавання до такого прийому, як перекладацькі трансформації, допомагає перекладачу дістатися адекватного перекладу. Перекладацькі трансформації – перелік засобів, що допомагають перекладачеві перенести істинний сенс слів з мови-оригіналу на мову, на яку здійснюють переклад, вони відбуваються, коли у мовах відсутні відповідні одиниці.

Саме наше дослідження підіймає проблему неперекладності та допоможе майбутнім військовим перекладачам трохи більше розуміти деталі та нюанси такої специфічної та складної галузі перекладу.

论文摘要

军事事务是外交政策的一部分。关系的主要问题是不同的语言。为了做好外交政策，军事翻译帮助我们。

军事翻译是特别的。翻译需要是专业的。他们不仅要了解自己国家的政治，还要了解世界的政治。这是一边重大的责任一边挑战。翻译不文学的，但准确。很多特定的词汇和术语。译者必须知道他所使用的语言、经济、军事术语、武器名称、地理、国家间的外交政策。国家或军队之间的关系可能取决于翻译的质量。

翻译是语言之间的艰难过程。军事翻译有局限性。翻译是写的（文章翻译、分析、报告），还有口译（谈判中的翻译）。

乌克兰语和汉语很不一样。为了有好的翻译，翻译人员使用翻译转换。阅读我们的报告后，翻译人员可以更轻松地工作。

有效的军事翻译对于确保中国军人与其他国家的军人之间的清晰沟通和协调至关重要，尤其是在联合军事行动或维和任务期间。这包括翻译各种材料，包括军事手册、报告、合同和谈判。如今，军事翻译面临着许多挑战和问题。首先，军事术语非常特殊和独特，需要翻译人员具有深入的军事知识和经验。其次，军事翻译需要保密，翻译人员必须严格遵守保密协议，确保翻译材料不泄露给未经授权的人员。此外，由于军事行动的复杂性，翻译人员必须在紧张和高压的情况下工作，需要具备快速反应和适应能力。最后，军事翻译也需要考虑文化差异和历史背景，确保翻译材料准确传达信息，避免误解和不必要的冲突。总之，军事翻译在当今世界中仍然是一个极其重要的领域，需要专业和高素质的翻译人员来保障军事行动和国际合作的顺利进行。

СПИСОК ВИКОРИСАННОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балабін В.В. Завдання теорії військового перекладу. Філологія і лінгвістика в сучасному суспільстві : матеріали V Міжнародної науковопрактичної конференції (м. Хмельницький, 23-24 березня). Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018.
2. Балабін В. В. Професійна компетентність військового перекладача. Мовні та концептуальні картини світу. 2002
3. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури.
4. Корунець І.В. Вступ до перекладознавства : підручник. Вінниця : «Нова Книга», 2008
5. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця : Нова книга, 2001. 303 с
6. Комісаров В.Н. Сучасне перекладознавство. М.: ЭТС, 2001. 424 с.
7. Решовська Х. В. Відтворення лексико-семантичних особливостей військових термінів при перекладі. Хмельницький, 2020. 101 с.
8. Рецкер Я. Й. Теорія перекладу і перекладацька практика. – М.: Міжнародні від- носини, 1974. – 216 с.
9. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 467 с.
10. Чередниченко О.І. Складові професійної компетенції перекладача. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007.
11. Baumann, K. D. (2013). The interdisciplinary concept of translational intertextuality, illustrated on the basis of LSP text networks. SYNAPS.
12. Ivir, V. (1989). Internationalisms: Marked or unmarked. In O. M. Tomic (Ed.), *Markedness in synchrony and diachrony* (pp. 139–150). Berlin: De Gruyter Mouton.
13. Nida, Eugene Albert, 1914-The theory and practice of translation / by Eugene A. Nida and Charles R. Taber.
14. Military Translations - Lingonika. *Lingonika - Translation Agency*. URL: <https://lingonika.com/specialized-translation/military-translations/>

15. 古代汉语词典 / 《古代汉语词典》编写组编 / 陈夏华 主编. - 北京, 1998.
16. 王祥兵, 穆雷. 军事翻译研究与军事翻译人才培养: 现状与问题[J]. 高等教育研究学报, 2019, 42(1):32-40
17. Отримано з: “乌克兰独立纪念日: 俄罗斯炮击火车站多人死亡, 英首相再访基辅” <https://www.bbc.com/zhongwen/simp/world-62671645.amp>
18. Отримано з: “Xinhua Agency News” <http://www.xinhuanet.com/politics/jj90/index.htm>
19. Отримано з: “BBC News” <https://www.bbc.com/zhongwen/simp/chinese-news-65225153.amp>
20. http://www.81.cn/jfjbmap/content/2020-12/29/node_2.htm
21. <https://www.proz.com/glossary-translations/english-to-chinese-translations/military-defense>